

Technisch onderwijs in West-Vlaanderen

dr. Marie Van Looveren • sociaaleconomisch beleid, WES

Jongeren uit het gewone secundair onderwijs kunnen na de eerste graad kiezen voor één van de volgende onderwijsvormen: Algemeen Secundair Onderwijs (ASO), Beroepssecundair Onderwijs (BSO), Kunstsecundair Onderwijs (KSO) of Technisch Secundair Onderwijs (TSO). Het is de laatste onderwijsvorm, het TSO, die in dit nummer centraal staat. Voorliggend artikel geeft een overzicht van de 'facts and figures' van het TSO in West-Vlaanderen: hoeveel jongeren volgen deze onderwijsvorm, wat kunnen ze studeren en wat zijn hun toekomstmogelijkheden na het TSO?

Situering van het TSO

Het aanbod binnen het TSO is erg breed. Qua inhoud situeert het TSO zich tussen het ASO, waarin een sterke theoretische basis wordt gelegd om nadien door te stromen naar het hoger onderwijs, en het BSO, waarin de nadruk ligt op de praktijk en het aanleren van een concreet beroep. Het TSO schenkt aandacht aan algemene en technisch-theoretische vakken, steeds aangevuld met een deel praktijk. Sommige opleidingen leggen de nadruk vooral op de theorie, terwijl bij andere de praktijkvakken de bovenhand halen. Leerlingen die het TSO hebben doorlopen, kunnen dan ook kiezen om verder te studeren of om meteen te gaan werken. In de derde graad van het TSO kan men in sommige studiegebieden nog een specialisatiejaar volgen, een zogenaamd zevende jaar dat een uitdieping geeft aan een welomschreven deelaspect van het studiegebied of dat kan gevolgd worden als extra voorbereiding voor een opleiding in het hoger onderwijs.

Aanbod in het TSO

West-Vlaanderen telt in totaal 92 scholen die opleidingen binnen het TSO aanbieden. Tabel 1 geeft weer in welke arrondissementen deze scholen gevestigd zijn.

Net als alle andere vormen van secundair onderwijs, wordt ook het technisch onderwijs onderverdeeld in verschillende studiegebieden. Deze worden telkens verder opgesplitst in opleidingen.

Tabel 1

Aantal scholen die TSO aanbieden per arrondissement

Brugge	21
Diksmuide	4
Ieper	8
Kortrijk	28
Oostende	9
Roeselare	8
Tielt	8
Veurne	6
Tielt	16
Veurne	6

Bron: RSZ, verwerking dienst Economie, provincie West-Vlaanderen en WES.

Vier studiegebieden van het TSO komen niet in West-Vlaanderen voor. Dit zijn fotografie, maatschappelijke veiligheid, optiek en orthopedische technieken. De andere studiegebieden worden minimaal in één West-Vlaamse school aangeboden. Tabel 2 geeft een overzicht van de studiegebieden en laat zien waar ze in West-Vlaanderen worden aangeboden. Sommige studiegebieden zoals handel, hout en mechanica-elektriciteit worden heel breed aangeboden, terwijl andere studiegebieden slechts in één West-Vlaams arrondissement voorkomen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij maritieme opleidingen in Oostende en textiel in Kortrijk.

Tabel 2

Arrondissementen waarin de verschillende studiegebieden aangeboden worden

Auto	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Roeselare	Maritieme opleidingen	Oostende
Bouw	Brugge Ieper Kortrijk Roeselare	Mechanica-elektriciteit	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt
Chemie	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt	Mode	Veurne Brugge Ieper Kortrijk Roeselare Veurne
Grafische communicatie en media	Brugge Kortrijk	Personenzorg	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt
Handel	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt	Sport	Veurne Brugge Ieper Kortrijk Oostende Tielt
Hout	Brugge Diksmuide Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Tielt	Tandtechnieken	Veurne Oostende
Koeling en warmte	Brugge Oostende	Textiel	Kortrijk
Land- en tuinbouw	Brugge Ieper Kortrijk Roeselare Tielt	Toerisme	Brugge Ieper Kortrijk Oostende Roeselare Veurne
Lichaamsverzorging	Brugge Kortrijk Oostende Roeselare Tielt Veurne	Voeding	Brugge Diksmuide Kortrijk Oostende Veurne

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 3

Verdeling zesdejaars over de vier onderwijsvormen in het gewoon secundair onderwijs in de laatste drie schooljaren

		2006-2007		2007-2008		2008-2009		gemiddeld aandeel over de drie jaren
		Aantal lln	%	Aantal lln	%	Aantal lln	%	
Antwerpen	ASO	6.442	38,9	6.494	38,3	6.648	37,9	38,4
	BSO	3.980	24,1	4.162	24,5	4.456	25,4	24,7
	KSO	428	2,6	438	2,6	418	2,4	2,5
	TSO	5.692	34,4	5.874	34,6	6.008	34,3	34,4
Totaal Antwerpen		16.542		16.968		17.530		
Limburg	ASO	3.181	37,2	3.303	37,5	3.277	36,7	37,1
	BSO	2.233	26,1	2.152	24,5	2.345	26,3	25,6
	KSO	185	2,2	238	2,7	254	2,8	2,6
	TSO	2.962	34,6	3.107	35,3	3.056	34,2	34,7
Totaal Limburg		8.561		8.800		8.932		
Oost-Vlaanderen	ASO	5.887	44,4	6.014	44,2	6.248	43,6	44,0
	BSO	2.776	20,9	2.840	20,9	3.169	22,1	21,3
	KSO	263	2,0	290	2,1	287	2,0	2,0
	TSO	4.347	32,8	4.470	32,8	4.620	32,3	32,6
Totaal Oost-Vlaanderen		13.273		13.614		14.324		
Vlaams-Brabant	ASO	4.505	50,5	4.517	49,6	4.696	49,2	49,8
	BSO	1.544	17,3	1.631	17,9	1.782	18,7	18,0
	KSO	182	2,0	200	2,2	210	2,2	2,1
	TSO	2.687	30,1	2.766	30,3	2.854	29,9	30,1
Totaal Vlaams-Brabant		8.918		9.114		9.542		
West-Vlaanderen	ASO	4.537	38,3	4.781	39,2	4.698	37,9	38,4
	BSO	2.794	23,6	2.827	23,2	2.914	23,5	23,4
	KSO	216	1,8	230	1,9	241	1,9	1,9
	TSO	4.309	36,3	4.363	35,8	4.547	36,7	36,3
Totaal West-Vlaanderen		11.856		12.201		12.400		
Vlaanderen	ASO	24.552	41,5	25.109	41,4	25.567	40,8	41,2
	BSO	13.327	22,5	13.612	22,4	14.666	23,4	22,8
	KSO	1.274	2,2	1.396	2,3	1.410	2,2	2,2
	TSO	19.997	33,8	20.580	33,9	21.085	33,6	33,8
Totaal Vlaanderen		59.150		60.697		62.728		

Bron: departement Onderwijs en Vorming

In tabel 4 kijken we meer in detail naar de verdeling van de zesdejaars per West-Vlaams arrondissement. Ook hier vallen weer de grote verschillen op tussen de arrondissementen. Daar waar Diksmuide het grootste aandeel jongeren heeft die in het zesde jaar TSO zitten (gemiddeld 41,5%),

heeft Brugge het laagste aandeel met 32,2%. Het aandeel in de andere arrondissementen bevindt zich tussen de 35% en de 40%.

De West-Vlaamse jongeren die kiezen voor een TSO-opleiding hebben de keuze uit een

ruim aanbod. Zoals reeds vermeld, worden er slechts vier kleinere studiegebieden niet aangeboden in West-Vlaanderen. Tabel 5 geeft de procentuele verdeling weer van het aantal leerlingen per studiegebied en per leerjaar.

Personenzorg is het grootste studiegebied in het TSO: 1 op 4 TSO-leerlingen volgt een opleiding binnen dit studiegebied. 1 op 5 van de jongeren volgt een opleiding binnen het studiegebied handel en een vergelijkbaar aandeel binnen het studiegebied mechanica-elektriciteit.

Deze drie studiegebieden vertegenwoordigen samen ook een groot aantal opleidingen. We bekijken achtereenvolgens de drie belangrijkste studiegebieden.

Het studiegebied **personenzorg** biedt slechts een beperkt aantal richtingen aan, maar heeft toch een grote aantrekkingskracht op jongeren. In de tweede graad kan men enkel kiezen voor de opleiding sociale en technische wetenschappen. In de derde graad worden de mogelijkheden iets verruimd en worden hier gezondheids- en welzijnswetenschappen en jeugd- en gehandicaptenzorg aan toegevoegd. De grootste aantrekkingskracht blijft in de derde graad echter uitgaan van de opleiding sociale en technische wetenschappen. Als specialisaties worden binnen het studiegebied personenzorg twee opleidingen aangeboden: leefgroepenwerking en internaatswerking, waarbij vooral de eerste opleiding een grote aantrekkingskracht heeft op jongeren (zie tabel 6).

Binnen het studiegebied **handel** worden in West-Vlaanderen 13 opleidingen aangeboden, waarvan vijf in de tweede of derde graad van het secundair onderwijs en acht tijdens de specialisatiejaren. In de tweede graad hebben de jongeren de keuze tussen een opleiding handel en handel-talen. De meerderheid kiest voor de eerste optie. In de derde graad worden er meer specialisaties aangeboden: boekhouden-informatica, handel, informaticabeheer en secretariaat-talen, waarbij vooral handel en secretariaat-talen een grote aantrekkingskracht hebben op de jongeren. In het zevende jaar worden er in West-Vlaanderen

Tabel 4

Verdeling zesdejaars over de vier onderwijsvormen in het gewoon secundair onderwijs in de laatste drie schooljaren per West-Vlaams arrondissement

		2006-2007		2007-2008		2008-2009		gemiddelde over de drie jaren
		Aantal leerlingen	% aandeel	Aantal leerlingen	% aandeel	Aantal leerlingen	% aandeel	
Brugge	ASO	1.181	43,81	1.214	43,91	1.270	43,82	43,8
	BSO	583	21,62	564	20,40	610	21,05	21,0
	KSO	81	3,00	81	2,93	86	2,97	3,0
	TSO	851	31,57	906	32,77	932	32,16	32,2
Totaal Brugge		2.696		2.765		2.898		
Diksmuide	ASO	170	30,74	193	33,22	169	29,04	31,0
	BSO	143	25,86	154	26,51	165	28,35	26,9
	KSO	4	0,72	3	0,52	4	0,69	0,6
	TSO	236	42,68	231	39,76	244	41,92	41,5
Totaal Diksmuide		553		581		582		
Ieper	ASO	374	31,86	401	33,31	404	31,39	32,2
	BSO	316	26,92	343	28,49	334	25,95	27,1
	KSO	19	1,62	13	1,08	19	1,48	1,4
	TSO	465	39,61	447	37,13	530	41,18	39,3
Totaal Ieper		1.174		1.204		1.287		
Kortrijk	ASO	1.157	39,34	1.231	40,15	1.160	38,44	39,3
	BSO	676	22,99	706	23,03	687	22,76	22,9
	KSO	41	1,39	39	1,27	57	1,89	1,5
	TSO	1.067	36,28	1.090	35,55	1.114	36,91	36,2
Totaal Kortrijk		2.941		3.066		3.018		
Oostende	ASO	534	36,90	527	38,55	545	38,54	38,0
	BSO	357	24,67	312	22,82	320	22,63	23,4
	KSO	38	2,63	46	3,37	39	2,76	2,9
	TSO	518	35,80	482	35,26	510	36,07	35,7
Totaal Oostende		1.447		1.367		1.414		
Roeselare	ASO	587	37,70	650	38,81	565	36,31	37,6
	BSO	386	24,79	411	24,54	399	25,64	25,0
	KSO	13	0,83	26	1,55	22	1,41	1,3
	TSO	571	36,67	588	35,10	570	36,63	36,1
Totaal Roeselare		1.557		1.675		1.556		
Tielt	ASO	328	34,45	328	34,53	356	34,50	34,5
	BSO	214	22,48	204	21,47	260	25,19	23,0
	KSO	9	0,95	12	1,26	11	1,07	1,1
	TSO	401	42,12	406	42,74	405	39,24	41,4
Totaal Tielt		952		950		1.032		
Veurne	ASO	206	38,43	237	39,97	229	37,36	38,6
	BSO	119	22,20	133	22,43	139	22,68	22,4
	KSO	11	2,05	10	1,69	3	0,49	1,4
	TSO	200	37,31	213	35,92	242	39,48	37,6
Totaal Veurne		536		593		613		

Bron: departement Onderwijs en Vorming

verschillende specialisaties aangeboden (zie tabel 7). De richtingen administratie vrije beroepen en internationaal transport en goederenverzending hebben de grootste aantrekkingskracht, al gaat het dan nog om een beperkt aantal leerlingen. Doorstroom naar het hoger onderwijs vanuit het studiegebied handel is een andere mogelijkheid na het zesde jaar.

Het studiegebied **mechanica-elektriciteit** biedt de meeste opleidingen aan. Zo kunnen de leerlingen in de tweede graad al kiezen uit vijf opleidingen die, met uitzondering van de opleiding elektriciteit-elektronica, allemaal tussen de 20% en de 25% van de leerlingen uit het studiegebied mechanica-elektriciteit aantrekken. In de derde graad worden er nog vier bijkomende opleidingen aangeboden. Hier zijn vooral de opleidingen elektrische installatietechnieken en elektromechanica het populairst. In het zevende jaar worden nog drie specialisaties aangeboden: computergestuurde mechanische productietechnieken, industriële onderhoudstechnieken en stuur- en beveiligingstechnieken (zie tabel 8).

Doorstroom na het TSO

Na het zesde jaar middelbaar hebben jongeren uit het TSO niet alleen de mogelijkheid om meteen te gaan werken of om een zevende specialisatiejaar te volgen, ze kunnen ook verder studeren in het hoger onderwijs. In tabel 9 geven we het aandeel weer van studenten uit het TSO die verder studeren. Hiervoor vergeleken we het aantal generatiestudenten in de hogescholen en universiteiten met het aantal zesde- en zevendejaars in het TSO het schooljaar voordien. Op deze manier krijgen we een zicht op het aandeel jongeren dat vanuit het TSO een hogere studie aanvangt. We zien in de tabel dat het aandeel in West-Vlaanderen lager ligt dan het Vlaamse gemiddelde. In Vlaanderen stroomt gemiddeld bijna 62% van de jongeren uit het TSO door naar het hoger onderwijs, terwijl dit in West-Vlaanderen slechts 60,5% is. Dit is het op één na laagste percentage in Vlaanderen.

Foto: VTI Waregem

Tabel 5
Verdeling West-Vlaamse leerlingen in het TSO per studiegebied in %

	3e jaar	4e jaar	5e jaar	6e jaar	7e jaar	Totaal
Auto	0,0	0,0	2,3	2,3	2,6	1,2
Bouw	2,6	2,5	1,7	1,8	2,3	2,1
Chemie	3,6	3,5	4,5	4,7	5,3	4,1
Grafische communicatie en media	1,0	1,1	1,2	1,1	0,0	1,1
Handel	19,3	21,5	22,1	22,9	17,1	21,4
Hout	5,0	3,8	3,0	2,9	4,1	3,6
Koeling en warmte	0,0	0,0	0,4	0,5	2,3	0,3
Land- en tuinbouw	4,0	3,5	3,6	4,1	0,0	3,7
Lichaamsverzorging	3,8	3,7	2,7	2,8	9,0	3,4
Maritieme opleidingen	0,6	0,4	0,5	0,4	0,0	0,5
Mechanica-elektriciteit	22,0	20,8	17,1	18,4	13,1	19,3
Mode	1,5	1,3	1,1	1,2	1,5	1,3
Personenzorg	24,1	25,2	26,0	25,1	26,1	25,2
Sport	5,5	5,5	4,8	4,4	1,9	5,0
Tandtechnieken	0,0	0,0	0,2	0,2	2,6	0,2
Textiel	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	0,2
Toerisme	1,4	1,8	4,3	3,4	3,9	2,8
Voeding	5,4	5,2	4,4	3,8	8,3	4,8

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 6
Verdeling leerlingen personenzorg naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Animatie in de ouderenzorg									10	7,2
Gezondheids- en welzijnswetenschappen					262	18,7	231	19,4		
Internaatswerking									23	16,5
Jeugd- en gehandicaptenzorg					290	20,7	226	18,9		
Leefgroepenwerking									106	76,3
Sociale en technische wetenschappen	1.121	100	1.238	100	848	60,6	736	61,7		
Totaal	1.121		1.238		1.400		1.193		139	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 7
Verdeling leerlingen handel naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Administratie vrije beroepen									23	25,3
Boekhouden-informatica					243	20,5		208	19,1	
Commercieel webverkeer									2	2,2
Handel	616	68,6	690	65,1	459	38,6	460	42,2		
Handel-talen	282	31,4	370	34,9						
Immobiëlenbeheer									14	15,4
Informaticabeheer					184	15,5		133	12,2	
Int. transport en goederenverzending									17	18,7
KMO-administratie									14	15,4
KMO-ondernemerschap									2	2,2
Medico-sociale administratie									5	5,5
Secretariaat-talen					302	25,4		288	26,4	
Verkoop en distributie									14	15,4
Totaal	898		1.060		1.188		1.089		91	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 8
Verdeling leerlingen mechanica-electriciteit naar opleidingen en leerjaar

	3e jaar		4e jaar		5e jaar		6e jaar		7e jaar	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Computergest. mech. produktietechnieken									9	12,9
Electriciteit-elektronica	105	10,2	111	10,9	90	9,8	84	9,6		
Elektrische installatietechnieken					230	25,1	230	26,4		
Elektromechanica	208	20,3	188	18,4	189	20,6	196	22,5		
Elektronische installatietechnieken					25	2,7	15	1,7		
Elektrotechnieken	252	24,6	259	25,3						
Industriële ICT					21	2,3	23	2,6		
Industriële onderhoudstechnieken									20	28,6
Industriële wetenschappen	236	23,0	215	21,0	162	17,7	146	16,7		
Mechanische technieken	225	21,9	249	24,4						
Mechanische vormgevingstechnieken					161	17,6	150	17,2		
Podiumtechnieken					32	3,5	20	2,3		
Stuur- en beveiligingstechnieken									41	58,6
Vliegtuigtechnieken					7	0,8	8	0,9		
Totaal	1.026		1.022		917		872		70	

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 9
Doorstroom vanuit het TSO in de afgelopen jaren

	2005-2006	2006-2007	2007-2008	gemiddelde doorstroom
Antwerpen	63,5	63,7	65,8	64,3
Limburg	61,4	60,4	61,1	60,9
Oost-Vlaanderen	58,0	60,3	57,8	58,7
Vlaams Brabant	64,2	66,0	67,2	65,8
West-Vlaanderen	60,6	60,7	60,2	60,5
Vlaanderen	61,5	62,1	62,3	61,9

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Tabel 10
Generatiestudenten per provincie vanuit het TSO naar type opleiding in het hoger onderwijs

		Hogeschool		Universiteit
		Academische bacheloropleiding	Professionele bacheloropleiding	Academische bacheloropleiding
2005-2006	Antwerpen	9,0	85,8	5,2
	Limburg	8,8	86,1	5,2
	Oost-Vlaanderen	6,4	89,4	4,1
	Vlaams Brabant	7,9	85,4	6,7
	West-Vlaanderen	6,6	90,1	3,3
	Vlaanderen	7,8	87,5	4,8
2006-2007	Antwerpen	8,4	85,6	6,0
	Limburg	8,0	88,8	3,2
	Oost-Vlaanderen	6,8	88,6	4,7
	Vlaams Brabant	8,9	84,3	6,8
	West-Vlaanderen	6,4	90,3	3,3
	Vlaanderen	7,7	87,5	4,8
2007-2008	Antwerpen	9,6	84,8	5,6
	Limburg	8,9	86,5	4,6
	Oost-Vlaanderen	6,8	87,8	5,5
	Vlaams Brabant	6,1	85,6	8,3
	West-Vlaanderen	6,6	90,0	3,3
	Vlaanderen	7,8	86,9	5,3
Gemiddeld	Antwerpen	9,0	85,4	5,6
	Limburg	8,6	87,1	4,3
	Oost-Vlaanderen	6,7	88,6	4,7
	Vlaams Brabant	7,7	85,1	7,3
	West-Vlaanderen	6,6	90,1	3,3
	Vlaanderen	7,7	87,3	5,0

Bron: departement Onderwijs en Vorming

Bij **tabel 10** ligt de focus op de onderwijsvorm die jongeren uit het TSO kiezen in het hoger onderwijs. De overgrote meerderheid van de jongeren afkomstig uit het technisch onderwijs start in het hoger onderwijs in een professionele bacheloropleiding. Globaal gezien in Vlaanderen telt dit voor zo'n 87% van de studenten. Vanuit West-Vlaanderen ligt het aandeel zelfs nog iets hoger. 90% van de jongeren start er een professionele bacheloropleiding. Bijna 8% van de jongeren uit het technisch secundair onderwijs start in het hoger onderwijs een academische bacheloropleiding binnen de hogeschool. Dit zijn de opleidingen die vroeger tot het hoger onderwijs van het lange type behoorden, zoals de industriële wetenschappen en de vertaler-tolkopleidingen. Vanuit West-Vlaanderen ligt de instroom met 6,6% in deze types opleidingen iets lager dan gemiddeld in Vlaanderen. De overige studenten starten vanuit het TSO een academische opleiding aan de universiteit. Globaal in Vlaanderen kiest 5% van de jongeren hiervoor. Ook dit percentage ligt een stuk lager in West-Vlaanderen, namelijk op 3,3%. West-Vlaamse TSO-leerlingen stromen dus gemakkelijker door naar het professionele hoger onderwijs en minder naar het academische hoger onderwijs dan ergens anders in Vlaanderen. ■